

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

DŮVĚRYHODNOST INFORMACÍ NA INTERNETU

Autor práce: Radomír Bašta
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. Vladimír Čížek, DiS.
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Vladimíru Čížkovi, DiS., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Poděkování také patří Ing. Marii Štěchové za pomoc při zpracování práce.

ABSTRAKT

BAŠTA, R. *Důvěryhodnost informací na internetu: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2015. 52 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Vladimír Čížek, DiS.

Klíčová slova: informace, internet, důvěryhodnost, kvalita, zdroj informace, hoax

Hlavním cílem práce je nalezení metod a postupů pro ověření důvěryhodnosti informací na internetu. Zjištěné metody jsou následně použité na několika praktických příkladech. Aby téma bylo kompletně vysvětleno a pochopeno, práce se zabývá základními pojmy informace a internet. Informace jsou popsány z pohledu několika vědních oborů. U informací jsou také uvedeny vlastnosti informace a zdroje pro získání informací. Co se týče internetu, tak kromě základní charakteristiky, jsou zmíněny klady a zápory.

Součástí práce je také dotazníkové šetření zaměřené na přístup uživatelů internetu k informacím.

ABSTRACT

BAŠTA, R. *Credibility of Information on the Internet: Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2015. 52 p. Supervisor: Mgr. Vladimír Čížek, DiS.

Key words: information, internet, credibility, source of information, hoax

The main purpose of the thesis is investigating methods to verify credibility of information on the internet. To show how use these methods are mentioned practise examples. The basic words are information and internet. Information is described from the perspective of several science disciplines. There are also properties of information and sources of information. In the bachelor thesis is mentioned basic characteristic of internet and positives and negatives.

Survey analysing user's attitude of obtained information on the internet is included.

OBSAH

Úvod.....	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	8
2 Informace	9
2.1 Definice informace	9
2.2 Vybrané vědní obory zkoumající informaci.....	10
2.2.1 Teorie informace	10
2.2.2 Informační věda	11
2.2.3 Informatika.....	11
2.3 Zdroje informací.....	11
2.4 Vlastnosti informace.....	13
3 Internet	16
3.1 Klady a zápory internetu	16
3.1.1 Klady internetu.....	16
3.1.2 Zápory internetu.....	17
3.2 Internet v České republice.....	18
4 Důvěryhodnost a kvalita informací na internetu.....	20
4.1 Typologie důvěryhodnosti informací	21
4.2 Hodnocení důvěryhodnosti informací na internetu.....	23
5 Zdroje informací na internetu.....	27
6 Hodnocení důvěryhodnosti vybraných internetových zdrojů	30
7 Hodnocení důvěryhodnosti - dotazník	35
Závěr	42
Seznam použitých zdrojů	43
Seznam tabulek a grafů	47
Přílohy.....	48

Úvod

Žijeme v době, kdy je možné získat informace z více druhů zdrojů než kdykoliv předtím. Dnes pro tyto účely vyhledávání informací čím dál více využíváme internet. Ten je pro uživatele, pro člověka, který si žádá vyhledat danou informaci zcela anonymní, stejně tak i zadavatel informací na internetu. A tím se nabízí otázka, zda informace, které nám internet přináší, jsou pravdivé, důvěryhodné, ověřené. V prostředí internetu lze najít spoustu zdrojů, kde se každý z nás dostane k tomu, co potřebuje. Ne vždy ovšem můžeme těmito informacím získaných z internetových zdrojů věřit. Některé informace pro nás mohou mít i nepříjemné následky. Příkladem může být, když si uživatel najde na internetu manuál, jak správně vyměnit strunu u strunové sekačky a daný postup bude chybný. Pak takový neodborný zásah může skončit za prvé rozbitou neopravitelnou sekačkou, v horším případě i újmou na zdraví. A to skutečně zapříčiněné jen díky nedůvěryhodným informacím.

Práce se zabývá základem, tedy v první řadě definicemi pojmů informace, a to z pohledu několika odvětví a internetu. U informace se dále zaměřuje na vlastnosti, které úzce souvisí s následujícími kapitolami týkající se metod a hodnocení důvěryhodnosti informací na internetu. Pro porovnání elektronických zdrojů s ostatními jsou také v krátkosti popsány, i z toho důvodu, aby byly lépe pochopené výhody a nevýhody internetu.

Internet je součástí každodenního života lidí po celém světě a tedy i nejpoužívanějším informačním médiem. Největší devizou internetu je dostupnost, snadnost a rychlost získání informací. Právě rychlost, tedy faktor času, hraje v našich životech neodmyslitelnou roli ve všech směrech, jak v zaměstnání, tak v soukromém životě. Právě na úkor času si často vystačíme i s neověřenými nedůvěryhodnými informacemi, získanými z internetu. Ke kvalitním informacím by však mnohdy mohlo stačit ověření dané informace na více zdrojích, internetových nebo i tištěných. Je třeba si uvědomit, že informace na internetu nepodléhají žádné vnější kontrole, korektuře, kdokoli může na internet uveřejnit cokoliv. Důležitou součástí práce jsou právě postupy k ověření informací.

Posledním bodem je vyhodnocení dotazníku, který poukazuje na české uživatele, jak k informacím z internetu přistupují, pracují, jaké informace zde nejčastěji hledají nebo z jakých zdrojů nejčastěji informace získávají.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Internet je denně využíván pro získávání informací, jak v profesním, tak ve volném čase. Svoji dostupností a rychlostí se stal důležitým a nepostradatelným pomocníkem v mnoha směrech. Zároveň má ale i stinnou stránku. Informace uveřejněné na internetu se nijak a nikým neověřují, necenzurují. Což znamená, že ne všechny informace na internetu budou pravdivé a důvěryhodné. V případech, kdy informace potřebujeme při důležitých, ne-li životních, rozhodováních, je nutné, aby byly důvěryhodné.

Šíření nepravdivých informací, ať už záměrně či omylem, nás může nějakým způsobem ohrozit, ovlivnit naše rozhodování. Hlavním cílem bakalářské práce je nalezení nástrojů pro ověřování důvěryhodnosti na internetu. Ke zjištění takových metod se jako primární zdroj použije – paradoxně – internet. Odborné literatury se této problematice zabývají zatím zřídka.

Práce by měla být v první řadě přehledným shrnutím různých postupů pro hodnocení důvěryhodnosti na internetu. Tyto postupy jsou následně odzkoušené v praxi, tedy použité na několika příkladech při ověřování vybrané informace. Poslední fází hlavního tématu je zhodnocení uvedených metod, zda fungují a jsou snadno použitelné pro běžného uživatele internetu, případně by se dalo hodnocení důvěryhodnosti ještě něčím doplnit, upravit.

Dalšími cíli pro komplexní pohled na daný problém jsou:

- Definice základních pojmů – informace, internet
- Určení vlastností informace
- Vyjasnění kladů a záporů internetu
- Pohled na důvěryhodnost informací u jiných zdrojů

Důležitou složkou bakalářské práce je dotazníkové šetření. Touto metodou se dosáhne odpovědi především na to, jak uživatelé internetu přistupují k získaným informacím, zda informace uveřejněné na internetu považují za důvěryhodné a také ověřují-li si je někdy. Na tyto otázky odpovědi uživatelé různých kategorií jak z hlediska věku, tak vzdělání a ekonomického zařazení.

2 Informace

Pojem informace je běžně používaný, definice však není zcela snadná a jednoznačná. Informace představuje určitý poznatek, údaj o něčem nebo o někom. S pojmem informace pracuje několik oborů lidské činnosti, zejména pak od druhé poloviny minulého století, a každý ji vysvětluje jiným způsobem.

2.1 Definice informace

K základní definici pojmu můžeme dojít tím, že si zjistíme, z čeho je odvozeno. Informace vychází z latinského „informare“, neboli formovat mínění, dávat tvar nebo podobu, tvořit, zobrazovat, představovat si, vytvářet představu, pojem.¹ Laicky řečeno, informace nás obohacují, rozšiřují naše vědomí, osvětlují nám dosud neznámé a dávají konkrétní a faktickou podobu.

„V nejobecnějším slova smyslu se informací chápé jako údaj o reálném prostředí, o jeho stavu a procesech v něm probíhajících. Informace snižuje nebo odstraňuje neurčitost systému (např. příjemce informace); množství informace je dáno rozdílem mezi stavem neurčitosti systému (entropie), kterou měl systém před přijetím informace a stavem neurčitosti, která se přijetím informace odstranila. V tomto smyslu může být informace považována jak za vlastnost organizované hmoty vyjadřující její hloubkovou strukturu (varietu), tak za produkt poznání fixovaný ve znakové podobě v informačních nosičích. V informační vědě a knihovnictví se informací rozumí především sdělení, komunikovatelný poznatek, který má význam pro příjemce nebo údaj usnadňující volbu mezi alternativními rozhodovacími možnostmi.“² Touto definicí popisuje termín informace Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy.

„Významné pro informační vědu je také pojetí informace jako psychofyziologického jevu a procesu, tedy jako součásti lidského vědomí (např. N. Wiener definuje informaci jako "obsah toho, co se vymění s vnějším světem,

¹ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*. 2. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2005, s. 13.

² JONÁK, Zdeněk. *Informace*. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000456&local_base=KTD>.

když se mu přizpůsobujeme a působíme na něj svým přizpůsobováním").³ Za informaci je v exaktní vědě považováno sdělení, které vyhovuje přísným kritériím logiky či příslušné vědy. Například ve vědě ekonomické je informace chápána jako sdělení, jehož výsledkem může být zisk nebo užitek. Výpočetní technika rozumí informaci jako kvantitativní vyjádření obsahu zprávy. Jednotkou informace je bit, neboli rozhodnutí mezi dvěma alternativami (0, 1).⁴

Jak bylo výše uvedeno, informace jsou důležitým pojmem pro několik vědních oborů. Každý z nich má pro slovo svou definici vycházející z toho, k čemu informace v dané vědě slouží. Pojmu informace dávají význam filozofové, matematici, můžeme najít pojetí informace z komunikačního či kybernetického hlediska. Pro účel práce stačí zmínit jen několik snadno vysvětlujících význam informace.

Filozof Cigánik chápe informaci jako „poznatek o určité skutečnosti, předmětu nebo jevu zachyceném ve zpřístupnitelné formě využitelný při přizpůsobování se člověka životnímu prostředí.“⁵ Z komunikačního pojetí zmiňme, že informace je „obsah procesu lidské komunikace, odevzdávání a přijímání oznámení, jejich přenos osobním kontaktem, zvukem, signálem a prostředky masové komunikace.“⁶

Jedním ze zajímavých poznatků je také to, že si informaci nemůžeme představit jako hmotu, ani jako energii, což znamená, že informace se využíváním neopotřebovává.⁷

2.2 Vybrané vědní obory zkoumající informaci

2.2.1 Teorie informace

Vědní obor – teorie informace – se začíná objevovat ve 20. letech našeho století. Ale teprve až po druhé světové válce dosahuje plného rozmachu, a to hlavně díky

³ JONÁK, Zdeněk. *Informace*. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000456&local_base=KTD>.

⁴ JONÁK, Zdeněk. *Informace*. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000456&local_base=KTD>.

⁵ KUČEROVÁ, H. *Definice informace. Data-informace-znalosti* [online]. Praha: VOŠ informačních služeb, 2013 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://web.sks.cz/users/ku/ZIZ/inform1.htm>>.

⁶ KUČEROVÁ, H. *Definice informace. Data-informace-znalosti* [online]. Praha: VOŠ informačních služeb, 2013 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://web.sks.cz/users/ku/ZIZ/inform1.htm>>.

⁷ MOHELNÍKOVÁ, B. *Kvalita informace* [online]. 2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z WWW: <http://wiki.knihovna.cz/index.php/Kvalita_informace#Hodnocen.C3.AD_informac.C3.AD>.

C. E. Shannonovi, americkému elektronikovi a matematikovi, hlavnímu představiteli teorie informace, přezdívanému též „otec teorie informace“.

Tato věda představuje základ pro kybernetiku, nezabývá se však obsahem, smyslem, významem, užitečností a hodnotou informace. „Jako matematicko-statistická teorie nezkoumá informaci vcelku. Teorii informace zajímá pouze počet, míra informace měřená jednotkami jako jsou bit a bajt.“⁸

2.2.2 Informační věda

V nejširším pojetí lze informační vědu chápat jako obecnou vědu o informaci (fyzikální, biologické, kulturní). Pokud ale pohled zúžíme, zjistíme, že jde o vědu interdisciplinárního charakteru zabývající se zákonitostmi procesů vzniku, zpracování, měření, kódování, ukládání, transformace, distribuce a recepce informací ve společnosti. Zabezpečit a racionalizovat sociální informační a komunikační procesy, to je cílem informační vědy.⁹

2.2.3 Informatika

„Informatika je vědní obor, zabývající se získáváním, zpracováním a využitím informací. Zpracování informací se rozumí jejich ukládání, zobrazení, třídění a výběry, přenos atd. Informatika je od začátku druhé poloviny 20. století, kdy vznikla jako samostatný obor, spojena s počítači.“¹⁰

Kromě výše uvedených oborů informace zkoumá dále kybernetika a obecná teorie systémů.

2.3 Zdroje informací

Informační zdroj neboli pramen popisuje Databáze Národní knihovny ČR jako „informační objekt, který obsahuje dostupné informace odpovídající informačním

⁸ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*. 2. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2005, s. 24.

⁹ JONÁK, Z. *Informační věda*. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000472&local_base=KTD>.

¹⁰ ROUBAL, P. *Informatika a výpočetní technika prostřední školy*. 1. vydání. Brno: CP Books, 2005, s. 6.

potřebám uživatele. Informační zdroj může být tištěný, zvukový, obrazový nebo elektronický (včetně zdrojů dostupných online).¹¹

Každý den pracujeme s informačními zdroji, ať už účelově či nevědomě. Za nejstarší způsob získání informací můžeme považovat slovní předání od druhé osoby. Setkáváme se denně s lidmi, kteří nám předávají informace, některé jsou pro nás nepotřebné, jiné jsou cenné a důležité. Současně s tím, že je tento zdroj nejstarší, je také pro nás nepřirozenější. Společně s mluveným slovem si předáváme gesta, mimiku, intonaci, tedy něco navíc, něco co nám předané informace může obohatit. Což je na jednu stranu pozitivní, na druhou stranu nám to může zkreslit pohled na daný problém tím, že si k informaci připojíme i emoce řečníka, které mohou být nepřiměřené. S přibývajícím vlivem elektronických médií se dialog více či méně vytrácí.

Prvním zdrojem, který informace uchovává ve stejném znění, jako jsou předaná, je zdroj tištěný. Od primitivních znaků v pravěkých jeskyních jsme se dostali k tištěným knihám, novinám a časopisům, k různým informačním brožurám, letákům atp. Tisk lze obecně, podle mého názoru, považovat za jeden z nejdůvěryhodnějších zdrojů, (uvažujeme-li seriózní tištěné zdroje), a také zdrojů stálých. Informaci, kterou jsme v knize či novinách našli dnes, najdeme i za deset let. Může se stát, že informace se postupem času stane neaktuální, nahradí ji jiná nebo se stane nepravdivou, nikam se ale nevytratí, tak jako se tomu může stát na internetu.

Na druhou stranu jsou i ve zpravodajském světě tzv. novinářské kachny, tedy neověřené, senzační a často vymyšlené, jedním slovem řečeno nedůvěryhodné informace. S těmito zprávami mají zkušenosti i renomovaná světová média. Jmenujme alespoň dvě ze slavných „kachen“. V roce 1981 „novinářka listu The Washington Post Janet Cookeová přiznala, že reportáž Jimmyho svět o osmiletém chlapci závislém na heroinu, za niž dostala prestižní Pulitzerovu cenu, je kompletně vymyšlená. Příběh po zveřejnění vzbudil vlnu sympatií a následně podezření, když se policii nedařilo zmíněného chlapce vypátrat. Žena, která zaměstnavateli lhala i o svém univerzitním titulu, dostala výpověď a cenu vrátila.“¹²

Další zpravodajský titul, který narazil na podvod novináře, je západoněmecký týdeník Stern, který v roce 1984 zveřejnil deníky Adolfa Hitlera, za které zaplatil devět milionů marek. „Dva historici, kteří dříve považovali deníky za pravé, svůj názor

¹¹ CELBOVÁ, L. *Informační zdroj*. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000887&local_base=KTD>.

¹² DOHNAL, M. *Kvák! Slavné novinářské kachny* [online]. Praha: Deník.cz, 2012 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z WWW: <http://www.denik.cz/ze_sveta/tsunami-hnusu-bbc-nema-na-vyroci-pomysleni-20121113.html>.

změnili a s fotografiemi poukazující na falešný původ děl vystoupil i spisovatel David Irving. Nakonec se ukázalo, že šlo o společný podvod novináře Gerda Heidemanna a padělatele Konrada Kujaua. Soud oba muže odsoudil ke 42 měsícům vězení za podvod a zpronevěru.¹³

Od zdrojů nejstarších se dostáváme k těm novodobým, tedy k rozhlasu, radiu a televizi. S příchodem těchto médií se předávání informací výrazně urychlilo a dostalo audiovizuální podobu. Současně s tím se ale snížila úroveň předávaných informací. Televize a radia se postupem času stávají více než zdrojem kvalitních a důvěryhodných informací pouze zdrojem zábavy a jakéhosi „relaxu“.

Nejmladším zdrojem a zároveň nejrychlejším pro získávání informací je internet. Další „nej“ spočívá v tom, že nabízí nepřehledné množství informací z různých odvětví. Na internetu najdeme téměř vše během pár minut. Jsou zde ale také rizika internetu ve vztahu k informacím a uživatelům:

- Informační přesycení,
- Dostupnost nekonečného množství neužitečných informací,
- Pravděpodobnost nepřesných a nedůvěryhodných informací.¹⁴

Tato tři rizika snižují užitečnost internetu v jinak nepřekonatelném zdroji informací. Jaký druh informací potřebujeme, ač vybíráme z velkého množství, bychom měli umět identifikovat. Ale nedůvěryhodné informace na první pohled nemusíme poznat, na ty přijdeme důkladnějším zkoumáním a hodnocením.

2.4 Vlastnosti informace

Pokud se zamyslíme nad tím, jaké vlastnosti má informace, zřejmě v první chvíli přijdeme na jednu či dvě. Vlastností má ale informace několik. Mezi základní atributy patří hned čtyři.

- „Neoddělitelnost informace od fyzikálního nosiče (relativní závislost komunikovaného obsahu na nosiči a autorovi) a současně diskrétnost (relativní nezávislost komunikovaného obsahu na nosiči a autorovi)

¹³ DOHNAL, M. *Kvák! Slavné novinářské kachny* [online]. Praha: Deník.cz, 2012 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z WWW: <http://www.denik.cz/ze_sveta/tsunami-hnusu-bbc-nema-na-vyroci-pomysleni-20121113.html>.

¹⁴ SKLENÁK, V. *Data, informace, znalosti a Internet*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 370.

- Stárnutí (“poločas rozpadu” informace) – informace stárne nikoli s časem, ale s objevením se novější relevantnější informace
- Kumulativnost - vytvoření nové informace nezničí informaci starou (zpravidla se mění její hodnota); někdy se dokonce hovoří o exponenciálním nárůstu (informační exploze, informační zahlcení): to se však týká spíše množství zdrojů (dokumentů) než informací samotných
- Užitečná hodnota - je relativní, nikoli absolutní¹⁵

Následují vlastnosti, které jsou rozdělené z pohledu měřitelnosti na kvantifikovatelné a ty, které nelze kvantifikovat.

„Kvantifikovatelné atributy

- Přesnost, pravdivost - množství chyb (šumy)
 - Chyby při ukládání dat (např. při přepisu)
 - Chyby při výpočtech a operacích s daty
- Záměrné dezinformace
- Přístupnost - snadnost a rychlost, s níž lze informaci obdržet (získat)
- Rychlost, s níž lze informaci zpracovat a zprostředkovat
- Flexibilita - použitelnost pro více než jednoho uživatele
- Rozptyl - seskupení relevantních informací ve velkých souborech do zón podle určitého pravidla

Atributy, které nelze kvantifikovat

- Relevance
 - Obsáhlost, úplnost - zda obsahuje vše, co potřebujeme
 - Přiměřenost - zda neobsahuje to, co nepotřebujeme
- Jasnost - stupeň nejasnosti a dvojznačnosti
- Ověřitelnost - stupeň konsensu, k němuž se dospěje mezi různými uživateli, kteří zkoumají tutéž informaci¹⁶

¹⁵ KUČEROVÁ, H. *Význam informace, atributy informace, klasifikace druhů informací* [online]. Praha: VOŠ informačních služeb, 2010 [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <<http://web.sks.cz/users/ku/ZIZ/inform1.htm>>.

¹⁶ KUČEROVÁ, H. *Význam informace, atributy informace, klasifikace druhů informací* [online]. Praha: VOŠ informačních služeb, 2010 [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <<http://web.sks.cz/users/ku/ZIZ/inform1.htm>>.

S atributy, se kterými se setkáváme běžně, jsou ty, jejichž využití je především v bibliografii. Zároveň jde také o vlastnosti, které úzce souvisí s metodami k ověřování důvěryhodnosti na internetu. Jedná se o popisné neboli identifikační atributy.

- „Autor
- Název
- Vydavatel
- Datum vzniku
- Rozsah
- Místo vzniku (vydání)
- Místo uložení (lokace)¹⁷

¹⁷ KUČEROVÁ, H. *Význam informace, atributy informace, klasifikace druhů informací* [online]. Praha: VOŠ informačních služeb, 2010 [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <<http://web.sks.cz/users/ku/ZIZ/inform1.htm>>.

3 Internet

Je možné v dnešní době existovat bez internetu? Zcela jistě není. Nadneseně řečeno, bez internetu by svět přestal fungovat, zkolaboval by chod většiny společností, jak soukromých, tak státních. Internet je nepostradatelnou součástí v životě většiny lidí. Což dokládá fakt, že v České republice je aktuálně 6,2 milionu uživatelů a v průměru každý stráví na internetu 100 minut denně.¹⁸

Internet můžeme definovat jako globální decentralizovanou síť vzájemně propojených počítačových sítí neboli sít sítí.¹⁹ Je zde nekonečné množství informací, obrazových, zvukových záznamů a videí.

3.1 Klady a zápory internetu

Nelze s jistotou říct, jestli u internetu převažují spíš pozitivní, než negativní vlastnosti. Je to velmi individuální. Jde o to, jak uživatel s internetem pracuje, k čemu jej používá. Nutno ale říci, že internet může být, jak skvělým pomocníkem, zdrojem financí, zábavným společníkem, tak nebezpečným nástrojem z různých hledisek.

3.1.1 Klady internetu

- Zdroj informací
Široké spektrum informací tady a teď, které se denně rozšiřuje.
- Rychlost
Ve smyslu jak předávání informací, tak v rozvoji internetu. Internet a jeho možnosti a funkce jdou skokem dopředu.
- Na to lze navázat tím, že díky rozvoji internetu se posouvají velmi rychle i další nástroje, subjekty, obory, jednoduše vše, co je s internetem nějak spjato.
- Cena
Tím není myšlena cena za službu připojení k internetu, ale cena za informace na internetu. Některé odborné a zpravodajské weby mají přístup k informacím zpoplatněný. Převažují ale zdroje, které máme k dispozici zcela zdarma.

¹⁸Český internet 2012 v číslech – infografika SPIR [online]. Praha: NetMonitor, 2012 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.spir.cz/cesky-internet-2012-v-cislech-infografika-spir>>.

¹⁹Správa a řízení internetu [online]. Praha: CZ.NIC, 2012-2014 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.jaknainternet.cz/page/1703/sprava-a-rizeni-internetu/>>.

- **Komunikace**
Díky internetu se zkrátila vzdálenost mezi lidmi. Můžeme posílat e-maily, zprávy v různých komunikačních a sociálních sítích, „skypovat“ (skype = aplikace pro telefonování přes internet a videohovory) z jednoho konce světa na druhý v reálném čase.
- **Radio, televize, tisk mohou jít stranou**
Vše je dnes online. Radiové živé vysílání, televize na internet ukládají své pořady. Existuje nespočet zpravodajských portálů, které navíc články archivují, tudíž se k nim můžete kdykoliv vrátit, a najít si ho za pár let, snadno většinou po zadání klíčového hesla.
- **Zábava**
Na internetu najdeme mnoho zdrojů pro hudbu, zdarma přístupných filmů a seriálů a v neposlední řadě také hry.
- **Bankovníctví a nákupy**
Naše návštěvy v bankovních ústavech se minimalizovaly díky internetu. Dnes jednoduše zadáme během pár minut příkaz k úhradě, zkontrolujeme pohyb na účtu. Leckdy se také dá zažádat online o menší půjčky či sjednat pojištění. Mnozí si zvykli na nakupování na internetu v takové míře, že do kamenných prodejen již vůbec nechodí. Na internetu se dá sehnat cokoliv.
- **Komerční prostředí**
Tedy prostředek pro uveřejnění reklamy, nárůst povědomosti o našem produktu či službě za relativně nízké poplatky.

3.1.2 Zápory internetu

Všechna uvedená pozitiva se dají považovat z jiného pohledu i za negativa. Jak bylo výše uvedeno, záleží na každém, zda si internet nakloní ve svůj prospěch či neprospěch.

- **Zdroj informací - přehlčení a nedůvěryhodnost, nebezpečné informace**
Přemíra informací nám komplikuje rozhodování. Ještě větším problémem je však chybějící cenzura, resp. nějaký kontrolní systém, který by uveřejňoval pouze pravdivé a důvěryhodné informace. A zároveň nedovolil snadné vkládání nebezpečných informací, např. o výrobě drog, zbraní atp.
- **Komunikace – rychlá ale ne vždy bezpečná**

Spojení se s neznámým člověkem pomocí internetu, může způsobit velké potíže – obtěžování, zneužití účtů, vydírání, spamy atp.

- Bankovníctví a nákupy – důležitá opatrnost

Nutností při vedení bankovního účtu na internetu je správné a fungující zabezpečení, které zamezí vniknutí virů do systému. Antivirový program musí být samozřejmě součástí každého zařízení připojeného na internet, a to nejen kvůli bankovníctví. Viry ohrožují e-mailové schránky, mohou být příčinou ztráty důležitých dat.

Nepostradatelné pro ochranu dat je také uvědomělé používání hesel. Mnozí volí jednoduchá, snadno zapamatovatelná, tedy zároveň snadno identifikovatelná pro příp. zneužití.

- Zábava - závislost

Není novinkou, že na internetu se člověk může stát závislým a závislost se projevuje podobnými známkami jako u jiných, tedy narušení psychiky, špatné začleňování do sociálního prostředí, a jsou bohužel případy končící smrtí.²⁰

3.2 Internet v České republice

Česká republika oslavila v roce 2012 dvacáté výročí připojení k internetu. Za prvním připojením stálo České vysoké učení technické v Praze. „Současně byl zahájen projekt FESNET, tedy FederalEducational and Scientific Network (v názvu mělo původně být „Research“ místo „Scientific“, zkratka však kolidovala s jednou zavedenou obchodní značkou). Projekt FESNET byl financován hlavně z prostředků Fondu rozvoje vysokých škol MŠMT a zapojily se do něj vysoké školy ve všech větších městech. Po rozdělení Československa se zkratka změnila na CESNET (Czech ...).“²¹

Internet, jak jej známe dnes, absolutně neodpovídá počátkům. K jedinému mezinárodnímu spojení mohlo docházet mezi Prahou a Lincem, a to o kapacitě 9600 bitů za sekundu. Pro srovnání dnešní rychlost se pohybuje v rozmezí cca 2-40 Mb/s.²²

Výše již bylo uvedeno, že v České republice máme přes 6 milionů uživatelů. K důkladnějšímu poznání o uživateli je možné nahlédnout do výsledků statistického

²⁰ *Závislost na internetu* [online]. Praha: CZ.NIC, 2012-2014 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.jaknainterneta.cz/page/1700/zavislost-na-internetu/>>.

²¹ *Historie internetu* [online]. Praha: CZ.NIC, 2012-2014 [cit. 2015-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.jaknainterneta.cz/page/1205/historie-internetu/>>.

²² LHOTKA, L. *Gigabitová síť CESNET2* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., 2001 [cit. 2015-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/gigabitova-sit-cesnet2/>>.

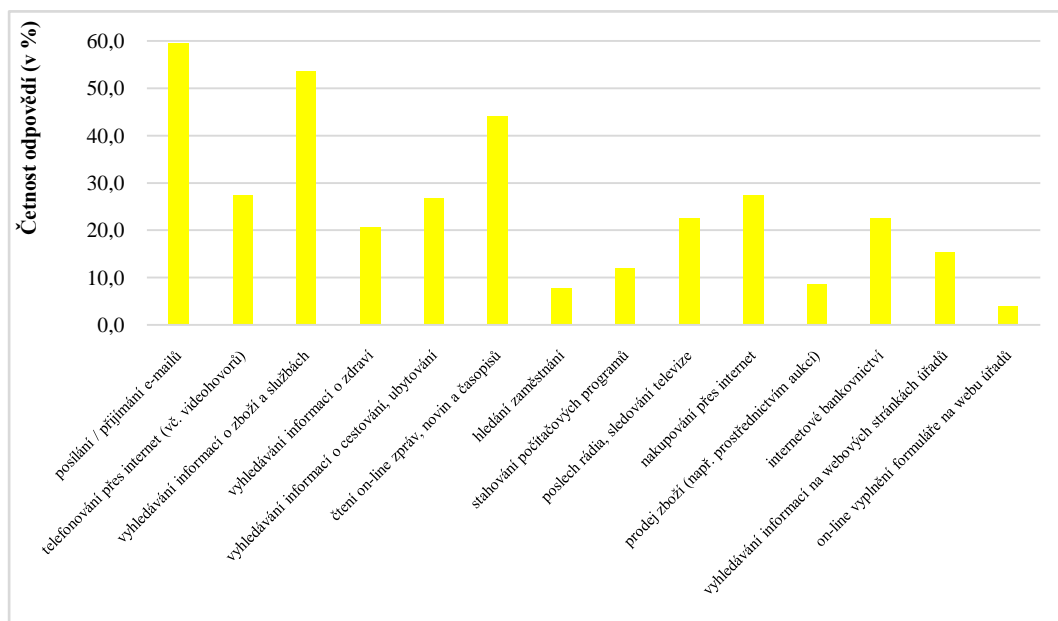
měření Českého statistického úřadu z r. 2010 „Informační technologie v domácnostech a mezi jednotlivci“.

Z celkového počtu domácností je připojeno k internetu téměř 61% a z toho 54% vysokorychlostním. Vzhledem k tomu, že údaj je pět let starý, dá se očekávat, že nyní má internet k dispozici ještě víc domácností.

Ze socio-demografického pohledu je více uživatelů mužů (70%) než žen (63%) a přirozeně je internet nejvíce používaný věkovou skupinou 16-24 let (90%). Od této kategorie dochází k mírnému poklesu, v průměru se četnost uživatelů mezi lety 25-54 pohybuje okolo 75%. Zajímavé je, že i lidé v letech 65-74 poměrně hojně s internetem pracují, jedná se o téměř 20% uživatelů této věkové kategorie.

Čeští uživatelé mají internet nejvíce pro potřeby přijímání a odesílání e-mailů, vyhledávání informací o zboží a službách, na třetím místě pak pro čtení on-line zpráv, novin a časopisů. Na další činnosti je možné se podrobně podívat v grafu.

Graf 1: Činnosti prováděné pomocí internetu v ČR (r. 2010)²³

²³Informační technologie v domácnostech a mezi jednotlivci [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2015-01-25]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/domacnosti_a_jednotlivci>.

4 Důvěryhodnost a kvalita informací na internetu

Množství informací na internetu se každou vteřinu navyšuje a „podle studie společnosti Cyveillance roste toto prostředí každý den přibližně o sedm a půl milionů dokumentů a celkový počet dokumentů tato společnost odhaduje kolem dvou a půl miliard dokumentů.“²⁴ Na jednu stranu je zde vrchol demokracie, na druhou nebezpečný stav anarchie v publikování vlastních názorů. Jaký pohled kdo zaujme, je na každém z nás, co je ale nezbytné pro každého, naučit se vyhodnotit důvěryhodné a kvalitní informace od těch, které jsou nepravdivé či pro nás zbytečné. „Hodnocení informací je důležitou složkou informační gramotnosti, která umožňuje uživatelům třídit informace.“²⁵

Důvěryhodnost a kvalita - pro mnohé tyto dva pojmy představují synonyma.

Důvěryhodnost „vychází ze vzájemného vztahu charakteristik zdroje, sdělení a příjemce. Úzce souvisí se spolehlivostí, přesností, autoritou a kvalitou a je od nich téměř neoddělitelná. Otázka znaků důvěryhodné informace byla studována různými disciplínami, včetně psychologie, filosofie, sociologie a marketingu.“²⁶

„Kvalita informace je to, jak je produkt nebo služba schopna vyhovět požadavkům uživatele nebo uživatelů. Neexistuje všude platící pravidlo definující kvalitu informace, protože to co může být kvalitní pro jednoho uživatele, nemusí být kvalitní pro druhého. A to z toho důvodu, že kvalita informace závisí na potřebách uživatele.“²⁷

Definice potvrzují, že důvěryhodnost určitým způsobem přesahuje kvalitu a je hodnocena z širšího pohledu a obecnějšího pohledu než kvalita, která je pro každého individuální.

²⁴ BOLDIŠ, P. *Jak oddělit zrna od plev: Ověřování informací v prostředí internetu* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2003 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z WWW: <http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf>.

²⁵ MOHELNÍKOVÁ, B. *Kvalita informace* [online]. 2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z WWW: <http://wiki.knihovna.cz/index.php/Kvalita_informace#Hodnocen.C3.AD_informac.C3.AD>.

²⁶ VÍTŮ, M. *Hodnocení důvěryhodnosti informací – úloha informačních pracovníků?* [online]. Praha: Univerzita Karlova - Ústav informačních studií a knihovnictví, 2005 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z WWW: <http://is.vsfs.cz/el/6410/leto2010/EQ_N_DSe/um/2061471/Duveryhodnost_informaci_1.txt>.

²⁷ MOHELNÍKOVÁ, B. *Kvalita informace* [online]. 2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z WWW: <http://wiki.knihovna.cz/index.php/Kvalita_informace#Hodnocen.C3.AD_informac.C3.AD>.

4.1 Typologie důvěryhodnosti informací

Vlastnosti informací jsou již výše zmíněné. Informace je možné ještě charakterizovat z pohledu důvěryhodnosti na matoucí a záměrně falešné informace, neautorizované a autorizované.

▪ Matoucí a záměrně falešné informace

Za falešné informace se dají označit takové, jejichž účelem je dosáhnout určitého chování čtenáře. Stránky s falešnými informacemi často vypadají věrohodně a až po zjištění autora a po analýze objektivitu a přesnosti, můžeme přijít na to, že nejsou důvěryhodné. Jedná se většinou o různé propagandistické texty, které nemusí podávat přímo lživé informace, ale podávají informace účelově zkreslené. Jsou často schované pod doménou .org (organization), což jim dodává větší věrohodnost. Doménu .org si však může zaregistrovat každý a tak pouhá adresa nemusí být důkazem pravdivosti stránek.²⁸

▪ Neautorizovaná informace

1. Informace, kde není uvedený zdroj – převzatá informace od jiného autora bez uvedení jeho uvedení je porušení citační etiky

„Tato „neřest“ se týká vlastního citování použitých zdrojů i odkazů („linků“) na webové stránky. Ze stránek tohoto typu není vždy jasné, zda autor předkládá své vlastní tvrzení, nebo zda se jedná o převzetí cizího textu. Nemusí zde být jasná myšlenková struktura, části textu se od sebe mohou lišit; je zde již velmi nepatrná hranice mezi necitováním a plagiátorstvím.

Jinou formou jsou zdroje, které uvádí informace, které pravděpodobně jsou i pravdivé, ale jejich původ není zdokumentován. Působí pak spíše jako „výkřiky do tmy“.²⁹

²⁸ BOLDIŠ, P. *Jak oddělit zrno od plev: Ověřování informací v prostředí internetu* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2003 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z WWW: <http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf>.

²⁹ BOLDIŠ, P. *Jak oddělit zrno od plev: Ověřování informací v prostředí internetu* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2003 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z WWW: <http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf>.

2. HOAX (také rumour) neboli informace typu „pověsti“ – neověřené tvrzení nebo informace, která je rozšířena a dále předávána bez ověření pravdivosti.

Anglické slovo Hoax označuje podvod, mystifikace nebo žert. Jde především o nevyžádanou e-mailovou zprávu, která uživatele varuje před nějakým virem, prosí o pomoc, informuje o nebezpečí, ale také chce pobavit.³⁰

Hoax lze také charakterizovat jako „poplašná nebo řetězová zpráva vymyšlená tak, aby působila dojmem, že se něco takového mohlo stát. Často je to šokující nebo emotivně působící sdělení, výjimečně i pravdivé, ale zastaralé. Jsou to typické maily, které důvěřiví lidé rozesílají velkému množství svých přátel. Rozesílání hoaxu je obecně považováno za obtěžující“³¹

Existují specializované stránky, které sbírají různé zprávy, kolující na internetu, a uvádějí je na pravou míru. V oblasti počítačových virů je to stránka firmy Symantec <http://www.symantec.com/avcenter/hoax.html>, přímo pro hoaxi je založena stránka www.hoax.cz.³²

Pro příklad neověřené informace typu hoax uvedme jednu fámou o neprodaném trvanlivém mléku, která se celkem pravidelně vrací. Poslední verze tohoto mýtu z roku 2014 zněla: „Mléko v tetrapaku, které se nespoteřebuje do konce trvanlivosti, prodejce vrátí zpracovateli. Zpracovatel otevře obal, mléko opětovně převarí a opět zabalí. Mohou tak učinit max. pětkrát. Zespodu krabice je pod zalepeným záhybem číslo 12345, kde jedno z čísel chybí. Tato chybějící cifra udává, kolikrát už bylo mléko „recyklováno“. Tj. 12 45 znamená, že bylo převarěno třikrát.“³³

Zpráva se předávala v e-mailech, na sociálních sítích dokonce včetně pořízených důkazných fotek. Diskuzní fóra se rychle plnila panikou, zda je tomu opravdu tak nebo ne.

Vyjádření ke koloběhu krabicového mléka podali přímo na webu www.hoax.cz zainteresované osoby s tím, že je to holý nesmysl a čísla se vztahují k obalu a ne k mléku.³⁴

³⁰ PROCHÁZKA, D. *První kroky s internetem*. 3. vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 21.

³¹ *Můžeme věřit internetu?* [online]. Praha: CZ.NIC, 2012-2014 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z WWW: <http://www.jaknainternet.cz/page/1199/muzeme-verit-internetu-/>.

³² BOLDIŠ, P. *Jak oddělit zrno od plev: Ověřování informací v prostředí internetu* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2003 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z WWW: http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf.

³³ *Recyklace mléka – realita nebo fáma?* [online]. 2011 [cit. 2015-01-26]. Dostupné z WWW: <http://www.emimino.cz/diskuse/je-to-realita-nebo-jen-fama-81935/>.

³⁴ *Recyklované mléko* [online]. 2013 [cit. 2015-01-26]. Dostupné z WWW: <http://www.hoax.cz/hoax/recyklovane-mleko/>.

- **Autorizovaná informace**

„Takový zdroj jasně uvádí pramen informace a zároveň je jasný i důvod, proč je tato informace publikována. Autorizované zdroje lze často najít v univerzitním prostředí nebo v oblasti státní správy. Průvodním znakem autorizovaných zdrojů je jasně deklarované autorství, záchytné body pro ověření původu (e-mail autora, stránka domovské univerzity, kde autor vyučuje apod.) a také původ všech použitých zdrojů.“³⁵

4.2 Hodnocení důvěryhodnosti informací na internetu

Pro vyhodnocení důvěryhodnosti informací je dobré si stanovit kritéria, podle kterých následně rozhodneme, zda informaci můžeme považovat za pravdivou či nikoliv. Existují různé výčty kritérií, Petr Boldiš z Ústavu informačních studií a knihovnictví při Filozofické fakultě Univerzity Karlovy zpracoval následující souborný seznam kritérií a doplňujících otázek pro ověřování informací.

- **„Téma, obsah a určení (CO?)**

Co je obsahem stránky? Pro koho je určena (populárně-naučná, zábavná apod.)

Co je hlavním tématem stránek?

- **Umístění (KDE?)**

Kde je stránka umístěna? Jde o oficiální stránky (vládní doména *.gov, *.mil, *.edu)? Lze zjistit majitele domény?³⁶

Pokud je například doména národní (*.cz – Česká republika, *.us – Spojené státy americké, *.de – Německo), důvěryhodnost nelze hodnotit. Za předpokladu že se jedná o generické domény (*.com, *.net, *.org, příp. již zmíněné *.gov pro vládní úřady a instituce, *.mil pro vojenské složky) je možné si určitou představu o důvěryhodnosti udělat předtím, než vůbec stránku detailněji prozkoumáme.

³⁵ BOLDIŠ, P. *Jak oddělit zrno od plev: Ověřování informací v prostředí internetu* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2003 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z WWW: <http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf>.

³⁶ BOLDIŠ, P. *Jak oddělit zrno od plev: Ověřování informací v prostředí internetu* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2003 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z WWW: <http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf>.

- **„Přesnost, aktuálnost (KDY?)**
Kdy byla stránka zveřejněna? Kdy byla naposledy aktualizována? Odpovídá obsah současnosti? Nejsou údaje zastaralé? Jsou zmíněny použité zdroje?
- **Pokrytí, objektivita (JAK?)**
Jsou zmíněny různé názory na problematiku? Není stránka příliš jednostranná? Jaký je jazyk stránky (věcný, emotivní, sugestivní)? Na koho se stránka odvolává (autorita)? Sponzoruje někdo stránku? Lze vyčíst nějakou spojitost s odkazy na další stránky?
- **Původ, autorství (KDO?)**
Lze určit autora stránek? Jakou kvalifikaci má autor k psaní o tomto tématu? Kde pracuje? Jedná se o individuální práci nebo o dílo organizace; oficiální stanovisko?
- **Důvod (PROČ?)**
Proč stránka vznikla? Co chce autor dosáhnout jejím zveřejněním? Nejedná se o skrytou reklamu?³⁷

Pan Boldiš rozšířil základní otázky o další pomocná kritéria, která nám pomůžou důvěryhodnost lépe rozpoznat.

- **Design a grafika**
Někomu může připadat grafická stránka pro důvěryhodnost informací nepodstatná. Je to ale v podstatě stejné jako u tištěných materiálů. Seriozní zdroj se od neseiozního velice liší. Je na první pohled jednoduše zpracovaný, přehledný, nijak výrazně barevný, někdy přímo konzervativní. A podobné je to i u internetových stránek. Překombinované stránky, které jsou divoce barevné, nebudí dojem důvěryhodnosti.
- **„Vztahy k dalším stránkám**
V prostředí internetu probíhá i určitá „evoluce“ zdrojů. Stejně jako podle Darwinovy teorie přežívají silné druhy živočichů, v prostředí internetu jsou to zajímavé a přínosné stránky. Ty jsou pak citovány a odkazovány z dalších stránek. Může to napovědět, že se jedná o zajímavý zdroj,

³⁷ BOLDIŠ, P. *Jak oddělit zrna od plev: Ověřování informací v prostředí internetu* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2003 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z WWW: <http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf>.

ale tento samotný fakt není vypovídající – musí být podepřen na základě dalších kritérií.³⁸

Po vyhodnocení tohoto, řekněme, dotazníku bychom měli poznat, zda můžeme informaci získanou z internetu považovat za důvěryhodnou. Pro ještě přesnější hodnocení se však doporučuje, informaci zkusit najít v autorizovaných zdrojích, čímž se rozumí encyklopedie, kompendia, slovníky, adresáře, bibliografie. Mezi mezinárodně známé patří např.:

- Encyklopedia Britannica (<http://www.britannica.com>)
- Merriam-Webster Online (<http://www.m-w.com>)
- The Electronic Directory of the European Institutions (<http://europa.eu.int/ide/en/rec hind.htm>)
- WhoIsWho Handbook of Nonlinear Dynamics (<http://chaos-gruppe.de/wiw/wiw.html>)
- WhoisWho Biographien (<http://www.whoiswho.co.at/allebio/>)
- MarquisWho'sWho (<http://www.marquiswhoswho.com/>)³⁹

Z hlediska kvality jsou také vymezená kritéria, podle kterých lze kvalitu zdroje hodnotit.

- **„účel** informačního zdroje, resp. cílová skupina uživatelů (zdroj určen pro obecné užití, či pro úzkou odborně zaměřenou skupinu uživatelů).
- **obsah** informačního zdroje (obsahovou úroveň zdroje ovlivňují např. věcné zaměření, pokrytí dané oblasti, šíře záběru, míra podrobnosti, míra úplnosti, retrospektiva, povaha obsahu (tzn. fakta, úvahy, výzkumné zprávy, odkazy na jiné zdroje, kvalita psaného jazyka apod.).
- **autorita** informačního zdroje (nejdůležitějším faktorem pro posouzení autority určitého zdroje je uvedení odpovědnosti za vznik zdroje – identifikace autora, instituce, dále hraje roli pověst zdroje, autora, instituce).
- **přesnost** informačního zdroje (faktická přesnost nebo bezchybnost informací).

³⁸ BOLDIŠ, P. *Jak oddělit zrno od plev: Ověřování informací v prostředí internetu* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2003 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z WWW: <http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf>.

³⁹ BOLDIŠ, P. *Jak oddělit zrno od plev: Ověřování informací v prostředí internetu* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2003 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z WWW: <http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf>.

- **aktuálnost, správa** informačního zdroje (vyjadřuje, do jaké míry odráží poslední stav sledované problematiky, přičemž používané mechanismy správy zdroje mají tuto aktuálnost zaručovat).
- **dostupnost** informačního zdroje (mezi faktory ovlivňující snadnost přístupu ke zdroji patří: rychlost přístupu, softwarová omezení, náklady, spolehlivost přístupu, snadnost nalezení zdroje, zabezpečení přístupu, jiná omezení přístupu jako např. potřeba registrace).
- **prezentace a uspořádání informací** (do tohoto kritéria náleží pomoc při nalezení informace v rámci zdroje, obrázky, rámy, design apod.).
- **snadnost použití** informačního zdroje (služby podpory uživatelů, které mají obecně za cíl usnadnit uživatelům jejich práci).
- **srovnání s jinými zdroji** (určování kvality informačního zdroje ve vztahu ke srovnatelným zdrojům)
- **celková kvalita** (vyplývá z celkového dojmu, který vychází obecně z pocitů a zkušeností, z vnímané hodnoty a užitečnosti zdroje, nebo z obsažených informací).⁴⁰

⁴⁰*Informační technika a hodnocení informací* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2006 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js07/informace/materialy/pages/etika_opora.pdf>.

5 Zdroje informací na internetu

Přínos internetu pro získání informací je obrovský. Zároveň je ale někdy těžké vyznat se ve zdrojích a najít to, co opravdu hledáme. Jako první při vyhledávání informace zvolíme určitě internetový vyhledávač. Je to nejrychlejší způsob, jak získat stovky odkazů týkající se hledaného hesla.

V případě potřeby odborných informací je praktičtější se cíleně zaměřit na určité odborné stránky např. portály vzdělávacích institucí, zpravodajské weby, příp. placené zdroje.

Kapitola se zabývá zmíněnými zdroji informací na internetu i z hlediska míry důvěryhodnosti.

- Internetový vyhledávač

Vyhledávač nám poskytne ve vteřině přehřel odkazů na dané téma. V České republice a současně po celém světě je nejpoužívanějším vyhledávačem Google. Ten navíc umí hledat informace na základě rozšířených parametrů jako je jazyk stránek, časové rozmezí, kdy byla informace uveřejněna. V případě zadání více hesel může najít buď zdroje, kde se alespoň jedno slovo vyskytuje, příp. můžeme zvolit hledání pouze takového zdroje, který obsahuje celé slovní spojení. Sympatické na tomto vyhledávači je také to, že výsledky hledání jsou přehledně uspořádané a nejsme „rušeni“ přemírou reklamních odkazů. Google je ve světě tak známý a oblíbený, že se již běžně používá sloveso „googlovat“ ve významu hledat na internetu.

Nedávno zpřísnila společnost Google politiku pro dlouholetou službu Blogger. Blogger poskytuje bezplatný prostor pro osobní uživatelské blogy a Google nyní maže ty blogy, na kterých se vyskytuje sexuálně závadný obsah. Tento proces bude fungovat od března 2015, ale už nyní Google tvrdí, že se to bude týkat řádově tisíce stránek. Ve srovnání s celkovým prostředím internetu je to miniaturní krůček, ale postupem času by se mohlo docílit k jakési redukci veškerého obsahu.⁴¹

Dalším v Česku oblíbeným vyhledávačem je Seznam. Ten se na rozdíl od Googlu nebrání intenzivním reklamním masážím a při vyhledávání poskytne na prvních místech komerční zdroje, tedy takové, jejichž služba či výrobek obsahuje vyhledávané slovo. Je to dané nejen placenou reklamou na vyhledávači, ale také tím, že Seznam je

⁴¹ *Google začne cenzurovat sexuální obsah na internetu* [online]. 2015 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z WWW:<<http://androidmarket.cz/ruzne/google-zacne-cenzurovat-sexualni-obsah-na-bloggeru/>>.

současně katalogem českých firem. Jakmile je zde firma zaimplementovaná, vyjede nabídka firem spolu s dalšími odkazy, které hledané slovo obsahují. V případě, že chceme nějakou službu nebo zboží, pak je to výhodou, ale pokud hovoříme o informaci, kterou máme využít pro práci, nebo nás jednoduše zajímá nějaké téma a rádi bychom se o něm dozvěděli více, je to spíše obtěžující.

- Placené zdroje

Pokud pracujeme s placenými zdroji, není příliš pravděpodobné, že informace zde uveřejněné by mohly být nedůvěryhodné. Příspěvatelé by měli mít informace velmi dobře ověřené a také aktualizované.

Do placených internetových zdrojů lze zařadit mimo jiné tiskové agentury, které prodávají nyní již převážně on-line informace zpravodajským portálům, a některé i jednotlivcům. To, že v dnešní době mohou získat informace od tiskových agentur koncoví spotřebitelé je, dá se říct, revoluce. Od počátku žurnalistiky do nástupu webových médií platilo, že tiskové agentury poskytují informace pouze médiím a ti je společně se svým vlastním zpravodajstvím předkládají koncovým spotřebitelům. Nyní, sice v omezené podobě, můžeme nahlédnout do obsahu tiskových agentur i my.⁴²

U tiskových a informačních agentur je důvěryhodnost informací zajištěna na 100%, poskytují pouze objektivní ověřená fakta. Některé fungují i jako fotobanka a také databanka archivních zpráv. Zpravodajské agentury se dělí dle působnosti na světové, mezinárodní, regionální a národní. V České republice je největší tiskovou agenturou Česká tisková kancelář, mezi světové se řadí např. Reuters či AP.

- Portály vzdělávacích institucí

Další kvalitní a důvěryhodné zdroje informací hledáme na stránkách škol a jiných vzdělávacích institucí. Zde můžeme mít jistotu, že informace jsou zpracované profesory, odborníky na jednotlivá témata. Spousta škol má na stránkách veřejně a zdarma k dispozici přednášky pro své studenty. V neposlední řadě je zde možné najít mnoho doporučených odkazů, které s námi hledanou informací úzce souvisí.

⁴² BEDNÁŘ, V. *Internetová publicistika*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011, s. 28.

- Zpravodajské portály

Ač by se mohlo zdát, že zpravodajským portálům lze důvěřovat, opak je pravdou. Některé portály pracují s převzatými informacemi od jiných zpravodajů, příp. tiskových agentur a některá důležitá fakta mohou být pozměněna, zkreslena. Pokud jsou převzaté cizojazyčné události, může se také stát, že jsou špatně přeložené.

Na druhou stranu je pozitivem, že zprávy jsou po celý den aktualizované. Pokud si ráno koupíme tištěné noviny, které mají zpracované události z minulého dne, již čteme vlastně staré informace. V počátku zpravodajských portálů se mluvilo o konci tištěných novin. Fungují ale, sice s nižší čteností, nadále. A vydavatelé v podstatě o své čtenáře nepřišli, protože většina novin, má i svoji webovou verzi. Zde jsou pak v archivech zprávy staršího vydání stále k nahlédnutí.

Možnost neustálého aktualizování informací a rychlost uveřejňování se může ale v některých případech otočit do negativního světla. Aby portály vyšly jako první s nějakou žhavou zprávou, pošlou ji do světa často bez ověření. Zmiňme jednu z tragických událostí tohoto roku – únorový útok střelce, který skončil osmi mrtvými. K tomuto případu vyšlo směrem k médiím upozornění od Policie ČR týkající se opatrnosti při zveřejňování informací k tomuto případu.

„Důrazně žádáme sdělovací prostředky, aby upustily od nevhodných a lživých spekulací a poskytování mediálního prostoru pro vyjádření „anonymních“ odborníků či svědků. Jejich mediální výpovědi se od sebe diametrálně odlišují, a navíc jsou rozdílné i od reálných informací, které má k dispozici Policie ČR a které vyplývají z dosavadního vyšetřování.“⁴³

Celá výzva dále pokračuje podrobným popisem uběhlých událostí, časovým harmonogramem zásahu a uvedené byly také odpovědi na nejčastější otázky, které po skončení akce vznikly.

Server o českém internetu Lupa.cz zveřejnil v roce 2008 průzkum týkající se zpravodajských portálů. Jednou z otázek byla „Považujete následující zpravodajské servery za důvěryhodné?“. Za nejdůvěryhodnější z uživatelského hlediska je považován iDnes.cz, následují ČT24, Aktuálně.cz (Centrum.cz), Novinky.cz (Seznam.cz), iHNed.cz, na posledním místě se umístil tn.cz.⁴⁴

⁴³*Důrazná výzva sdělovacím prostředkům* [online]. Zlín: Oddělení tisku a prevence Krajského ředitelství policie Zlínského kraje, 2015 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-durazna-vyzva-sdelovacim-prostredkum.aspx>>.

⁴⁴ WOLF, K. *Oblíbenost internetového zpravodajství* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., 2008 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/oblíbenost-internetoveho-zpravodajstvi/>>.

6 Hodnocení důvěryhodnosti vybraných internetových zdrojů

Touto kapitolou se dostáváme k několika příkladům, jak přistupovat k informacím na internetu z hlediska několika pohledů. U prvního příkladu je testovaný postup a kritéria pro hodnocení důvěryhodnosti informací. Zjistíme, zda metody pro hodnocení fungují a ukážou se jako běžně použitelné v praxi.

Druhým z příkladů je detailnější pohled na fungování zpravodajských portálů na internetu.

Posledním tématem je on-line nákup služeb, resp. dovolené s klady a zápory této možnosti nákupu.

Příklad I. – hledání informace na tematicky zaměřeném webu

Pro jeden z příkladů si položíme otázku, kdy dostala Matka Tereza Nobelovu cenu míru? Odpověď najdeme mimo jiné na stránkách www.vira.cz, kde je uvedeno, že Matka Tereza přijímá Nobelovu cenu míru v Oslu dne 17. října 1979.⁴⁵

Kritéria hodnocení:

CO? Stránky jsou populárně-naučné pro širokou veřejnost – věřící. Obsahem stránek jsou kompletní informace týkající se víry a všech témat s ní spojených. Dá se říct, že jde o oficiální české stránky o křesťanství.

KDE? Web je pod doménou *.cz a jsou zde uvedené osoby, které stránky založili a spravují.

KDY? U článku není uvedené datum uveřejnění, ale z ostatních informací je znát, že jsou stránky často aktualizované. Je zde zmíněný zdroj, ze kterého autor informaci čerpal

JAK? Stránky jsou vedené odborně a přehledně.

KDO? Přímou u článku není autor, ale v sekci kontakty, je možné zjistit redakci, která na článcích pracuje.

⁴⁵ ALLEGRI, R. *Matka Tereza stručný životopis* [online]. Praha: Vira.cz, [cit. 2015-02-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.vira.cz/Texty/Knihovna/Matka-Tereza-strucny-zivotopis.html>>.

PROČ? Jak bylo již výše uvedeno, jedná se o stránky připravované pro křesťanskou veřejnost, ale samozřejmě i pro širokou veřejnost zajímající se o základní otázky víry.

DESIGN A GRAFIKA – Stránky jsou velmi jednoduše vypracované s přehledným rozdělením jednotlivých kategorií. Pro dané potřeby jsou stránky vyhovující.

VZTAHY K DALŠÍM STRÁNKÁM – U každého článku je vždy uvedený zdroj, ze kterého je čerpáno a většinou se jedná o knižní publikaci.

Z toho, jak web působí a jak pracuje s informacemi, není důvod se domnívat, že by informace měla být mylná. Přesto si ještě informaci zkusíme najít v jiných zdrojích a ověřit tak, že se skutečně jedná o správné datum.

V knize Hybatelé dějin je psáno, že Matka Tereza přebírala Nobelovu cenu 10. prosince 1979. Rok se shoduje, ale den a měsíc se neshodují.⁴⁶

Na oficiálních stránkách Nobelovy ceny – www.nobelprize.org – tedy nejdůvěryhodnějším zdroji pro toto téma je uvedené také datum 10. prosince 1979.⁴⁷

U zkoumané informace sice stačí pro obecné povědomí znát rok udělení, ale na příkladu je vidět, že ač internetový zdroj může vypadat důvěryhodně, je vždy lepší si informaci ověřit ještě na dalším zdroji, a to nejlépe věnovaném danému tématu.

Příklad II. – důvěryhodnost zpravodajských portálů

Vraťme se ještě jednou k události ze dne 24. února letošního roku a jedné ze zpráv, se kterou přišla TV Prima.

„Mluvčí TV Prima Marie Fianová iDNES.cz potvrdila, že útočník před činem volal do televize na linku Krimi zpráv. Novinář, který s ním mluvil, celou věc nebral na lehkou váhu a informoval o telefonátu policii. „Představil se, řekl mi, abychom poslali štáb do Uherského Brodu. Řekl mi, že mu spousta lidí ubližuje, že je šikanovaný a úřady mu nechtějí pomoci, proto to bere do svých rukou. Že má pistoli, rukojmí a zařídí se po svém,“ řekl iDNES.cz reportér Primy Pavel Lebduška.“⁴⁸

Podle Lebdušky zavolal střelec ve 12:56. Z rozhovoru s reportérem TV Prima vyplývá, že muž nejdříve volal do televize a teprve potom zaútočil v restauraci.

⁴⁶ Kol., *Hybatelé dějin*. 1. vydání. Praha: Mladá fronta a.s., 2007, s. 268.

⁴⁷ *Mother Tereza Prize Presentation* [online]. 2012 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z WWW: <http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1979/teresa-prize-present.html>.

⁴⁸ ŠTĚRBA, M., BIBEN, M., KRATOCHVÍL, L. *Střelec zabil v hospodě v Uherském Brodě osm lidí, mrtvý je také on* [online]. 2015 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z WWW: <http://zlin.idnes.cz/strelba-v-hospode-v-uherskem-brode-d5o-/zlin-zpravy.aspx?c=A150224_135231_zlin-zpravy_ras>.

Z již zmiňované výzvy, kterou vydala Policie ČR, však vyplívá jiný sousled událostí.

„Operační středisko zlínské policie přijalo 24. 02. 2015 v 12.38 hodin oznámení, že neznámý muž vstoupil do restaurace Družba v Uherském Brodu a bez jakýchkoli příčin zde zahájil střelbu ze střelné zbraně.“⁴⁹

Níže je vypsaný přesný časový průběh tragické události.

„12:38 - Policie dostala první telefonickou informaci o střelbě v restauraci Družba.

12:43 - Policii se ozval muž, který byl ukrytý na toaletě restaurace, a začal s policisty komunikovat.

12:45 - Zahájena spolupráce s Městskou policií, žádost o hlídku na místo.

12:47 - K restauraci dorazila první policejní hlídka.

12:50 - Policisté vešli do restaurace, kde na ně pachatel začal střílet. Hlídka se stáhla a zavolala posily.

12:55 - Na místo přijeli další policisté.

12:56 - Do televize Prima volal muž, který uvedl, že má pistoli a rukojmí a že se zařídí po svém. Podle redaktora Primy Pavla Lebdušky televize ve 12:59 kontaktovala policii.

12:56 - Policisté si vyžádali zásahovou jednotku z Brna.

13:05 - Policie získala telefonní kontakt na střelce.

13:07 - Policejní vyjednaváč navázal telefonický kontakt se střelcem. Muž tvrdil, že drží rukojmí a je ochoten vyjednávat.

po 14:00 - Vyjednaváč konstatoval, že komunikace s pachatelem přestává být smysluplná. Muž nebyl ochoten propustit rukojmí, která podle svých slov držel, ani dovolit ošetření zraněných.

14:13 - Pachatel přestal komunikovat.

14:15 - Telefonická komunikace byla ukončena.

14:21 - V mezidobí se policisté pokusili navázat ještě osobní kontakt z okna, vzápětí ale zazněl z restaurace **výstřel**. Policejní zásahová jednotka vnikla do budovy.

14:23 - Objekt byl zajištěn; policisté našli uvnitř devět mrtvých včetně střelce a nezraněného muže, který se schovával na toaletě. Dalším osmi lidem se podařilo z restaurace utéct během střelby.“⁵⁰

Z harmonogramu, který poskytla Policie, vyplívá, že informace o tom, že pachatel nejdříve volal do TV Prima, až poté zahájil střelbu, není pravdivá.

Příklad III. – nákup služby, zboží

Spoustu prodejen nemá kamenné obchody, fungují a prodávají pouze přes e-shop, buď z důvodu ekonomického, kdy chtějí ušetřit za provozní náklady nebo jednoduše proto, že kamenný obchod a osobní kontakt se zákazníkem nepotřebují.

⁴⁹*Důrazná výzva sdělovacím prostředkům* [online]. Zlín: Oddělení tisku a prevence Krajského ředitelství policie Zlínského kraje, 2015 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-durazna-vyzva-sdelovacim-prostredkum.aspx>>.

⁵⁰*Důrazná výzva sdělovacím prostředkům* [online]. Zlín: Oddělení tisku a prevence Krajského ředitelství policie Zlínského kraje, 2015 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-durazna-vyzva-sdelovacim-prostredkum.aspx>>.

Nákupy na internetu využívá stále více lidí, někteří ani jinak nenakupují. Hrozí zde ale riziko, že objednané zboží nebo služba nekoresponduje s popisem, byly chybně uvedené informace či zkreslující fotka neodpovídající skutečnému vizuálu produktu. Zboží lze jednoduše vrátit nebo vyměnit za jiné, horší je to se službou a to především v oblasti cestovního ruchu. Dovolenu většinou vybíráme jednou, možná dvakrát do roka. Přejeme si, aby byla jedinečná, aby nám pomohla zapomenout na starosti běžného dne, jednoduše abychom si ji vychutnali se vším všudy a nemuseli nic řešit. A v takovém případě bychom měli dávat velký pozor a důraz na přesné informace! Není nic nepříjemnějšího, než přijet na vysněné místo a zjistit, že realita absolutně neodpovídá popisovanému zájezdu.

Cestovní kanceláře a agentury své produkty umí prodávat. Vše popisují v superlativech, nedostatky nezmiňují a všechny fotky jsou doslova zalité sluncem od pokojů, přes celý hotelový resort a okolí objektu, po krásné pláže. Pokud nakupujeme zájezd přes internet, nemyslím si, že je rozumné objednat ho na první dobrou. U zájezdů, příp. hotelů jsou většinou k dispozici diskuzní fóra, kde klienti uvádějí své názory, pocity z dovolené. Ano, takové názory jsou subjektivní, někdy mohou být zaujaté, ale pokud bude u jednoho hotelu více negativních, než pozitivních názorů, měli bychom být ostražití.

S recenzemi zájezdů pracuje společnost Invia.cz. kde pro jeden z příkladů důvěryhodnosti informací a fotodokumentace byl vybrán hotel Krizantem v Turecku. Hotel je klasifikován jako FirstClass se čtyřmi hvězdičkami, dle popisu a fotek na webu vypadá velmi hezky, je upravený s moderním vybavením. Jeden z hostů však popisuje ubytování jinak.

„Pokoje byly menší s dost použitým a rezavým nábytkem. Individuální klimatizace fungovala, oblepený ovladač na televizi ne. Ještě horší to bylo s koupelnou...vysoká a stará vana, příšerně oblepená silikonem. Ve všech rozích zdatně kvetla plíseň. Vana byla neumytá s černým pruhem a pískem. Počůraný odpadkový koš vedle toalety, zanešený odpad atd. Jedním slovem špína a hnus. Koupelna absolutně nevhodná pro starší a handicapované lidi. V popisu hotelu bylo, že hotel je renomovaný..renovaci zřejmě bylo myšleno prstama zamazané spáry v koupelně. Po celou dobu pobytu tj. 11 dní nám vana nebyla umytá!!!! Nejdříve jsme si říkali, že pokojská zapoměla, ale s přibývajícím dnem a i po bakšiši ponechaném na polštáři se nic nezměnilo!! Celkově byl úklid prováděn špatně..“⁵¹

⁵¹ BOUKALOVÁ, Z. *Recenze hotelů Alanya – Turecko* [online]. 2014 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z WWW:<http://recenze-hotelu.invia.cz/?nl_country_id=31&nl_locality_id=224&nd_hotel_stars_from=-1&nl_hotel_id=-1&s_fulltext=foto&submit=1#review223844>.

Klient ke své recenzi přidal také fotky dokazující popisované nedostatky, a které jsou přiložené v příloze společně s fotkami, kterými je prezentovaný hotel na webu společnosti.

Nákup zájezdů na internetu má své klady i zápory. Pokud jsou na stránkách recenze od klientů, tak jako v uvedeném příkladu, je dobré si je projít. Pokud nejsou, je zde určité riziko, že prezentované služby nebudou přesně odpovídat skutečnosti. Někdo má raději osobní kontakt s pracovníky cestovní kanceláře, kteří většinou mají také vlastní zkušenosti z nabízených lokalit. Dalším pozitivem je, že by měli umět dle konkrétních požadavků a potřeb klienta najít vhodnou lokalitu a hotel. Na stránkách cestovních kanceláří je sice běžně také výběr dle parametrů, ale nikdy jej zcela nenahradí osobní doporučení.

7 Hodnocení důvěryhodnosti - dotazník

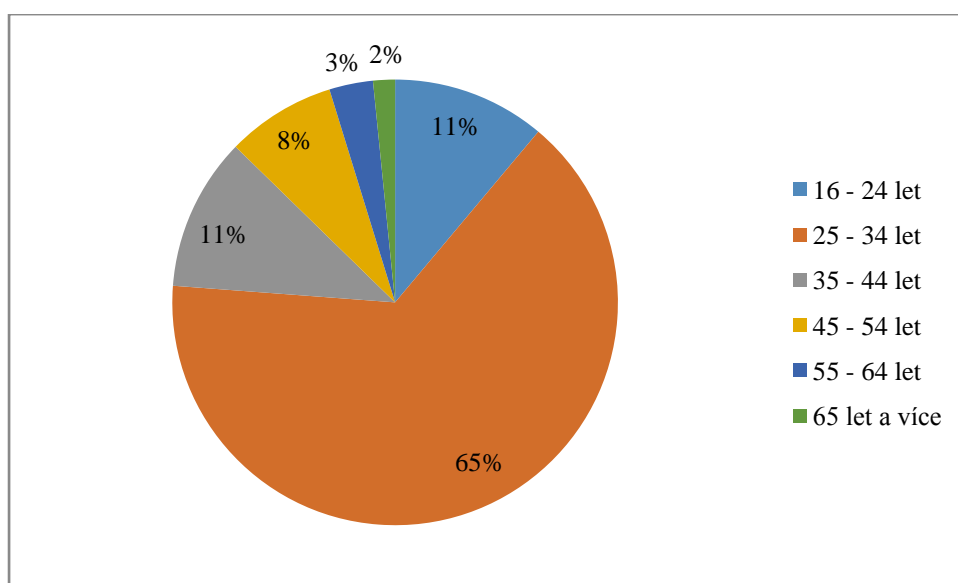
Jak bylo v úvodu řečeno, součástí práce je i výzkum na téma Důvěryhodnost informací na internetu provedený dotazníkovou formou. V příloze je možné nahlédnout podrobně na dotazy položené 63 uživatelů internetu. Cílem dotazníku bylo vyvrátit či potvrdit tyto hypotézy:

- Internet je používán především jako komunikační nástroj, až na dalších místech je vyhledávání informací
- Uživatelé internetu zde získané informace považují spíše za důvěryhodné
- Pro vyhledávání informací je internet primárním zdrojem
- Z pohledu důvěryhodnosti by však primárním zdrojem měl být tisk a odborná literatura

Co se týče jednotlivých dotazů, tak se v první řadě jsou charakterizované sociodemografické údaje uživatelů, aby bylo možné určit různé přístupy jednotlivých skupin k internetu, následují obecné otázky k používání internetu a tím podstatným je, jak uživatelé pracují s informacemi na internetu a zda je považují za důvěryhodné.

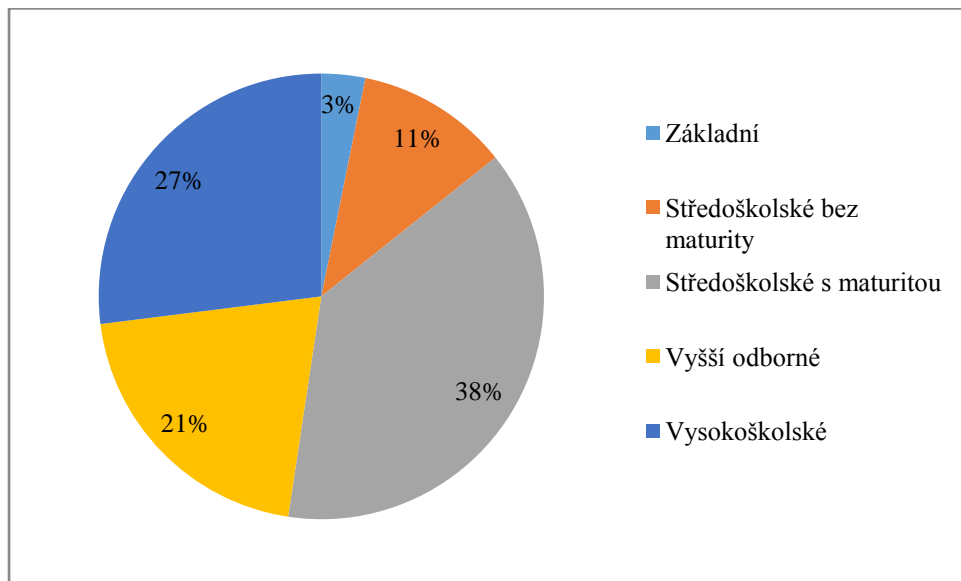
Na dotazník odpovídalo 32 mužů a 31 žen. Z pohledu pohlaví jsou tedy výsledky vyrovnané.

Graf č. 2 – Věk

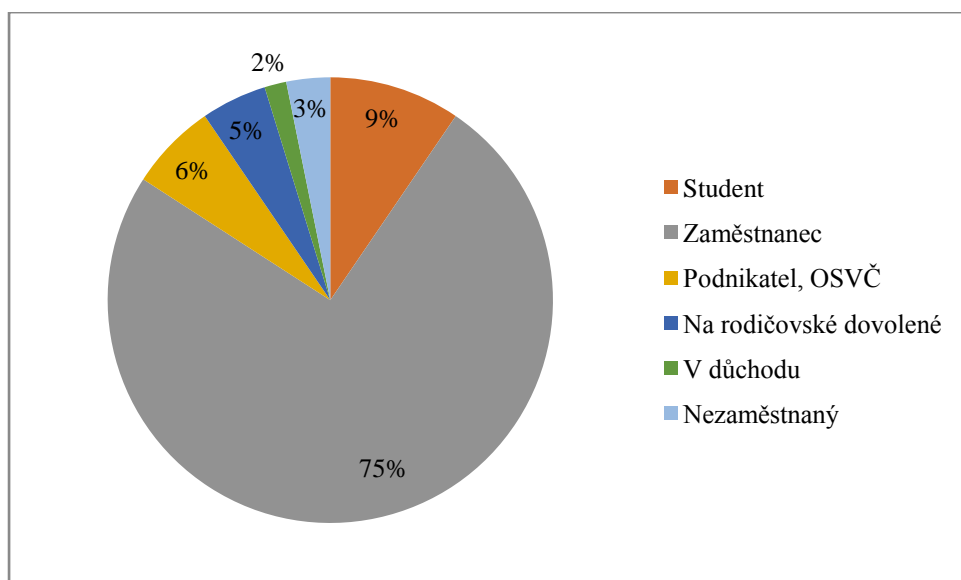
Oslovení uživatelé byli nejvíce z řad věkové skupiny 25 – 34 let.

Graf č. 3 – Jaké je vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

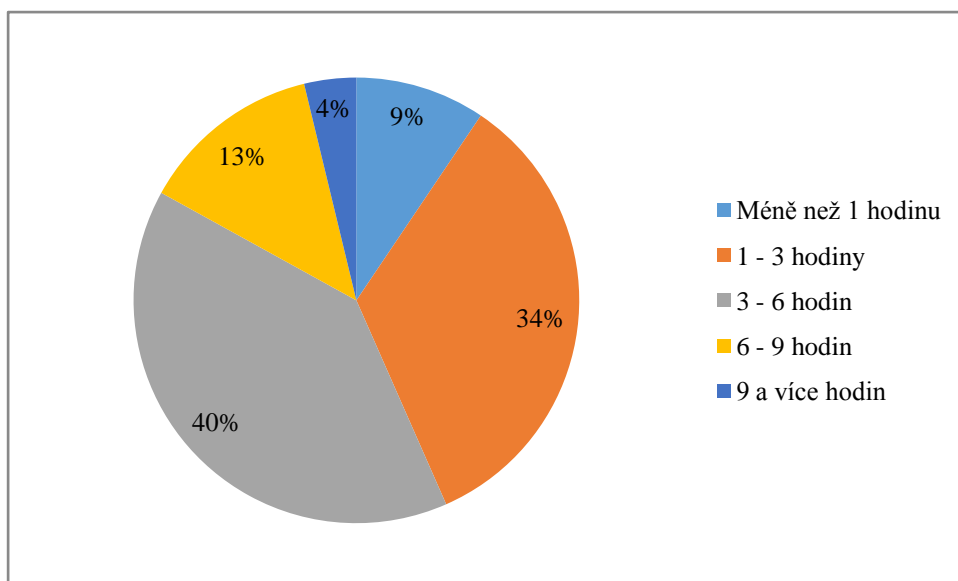
Další z dotazů se vztahoval ke vzdělání. Z oslovených uživatelů internetu je nejvíce středoškoláků s maturitou a vysokoškoláků.

Graf č. 4 – Do jaké skupiny z hlediska ekonomické aktivity se řadíte?

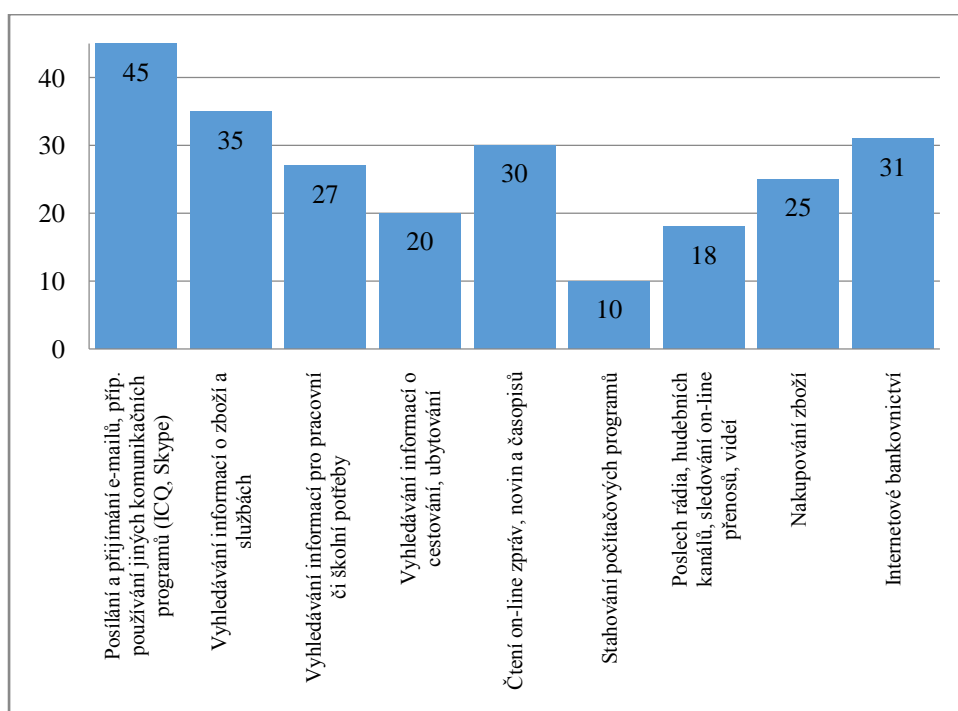
Poslední ze základních dotazů zněl „Do jaké skupiny z hlediska ekonomické aktivity se řadíte?“. Zde vítězí zaměstnanecský status, následovaný studentským.

Graf č. 5 – Kolik času denně strávíte na internetu?

Následující otázky již směřující k používání internet. První z nich je zaměřena čas strávený denně na internetu. Jak je vidět z grafu, průměrně každý stráví na internetu minimálně tři hodiny denně. Po bližším zkoumání trávení času na internetu z různých pohledů bylo zjištěno, že méně než jednu hodinu se internetem zabývají ženy nad 45 let. Poměrně vysokého čísla dosahuje čas tři až šest hodin, kde jednoznačně převládá věková skupina 25 – 34 let a pouze jeden muž nad 45 odpověděl také tak. Tím, že jde o podnikatele, lze se domnívat, že internet využívá denně tolik času kvůli práci. Nad šest hodin reagovali pouze osoby pod 34 let, starší nikoliv.

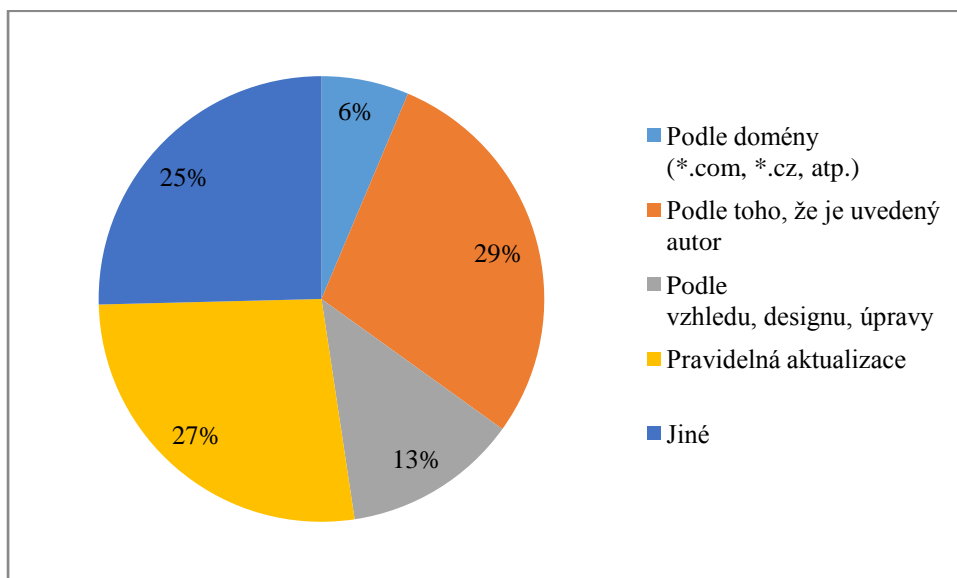
Graf č. 6 - Na co nejčastěji používáte internet?

Na co nejčastěji používáte internet? U této otázky bylo možné zaškrtnout více možností a stejně tak, jako tomu bylo u výzkumu Českého statistického úřadu, nejčastější činností na internetu je posílání a přijímání e-mailů, resp. obecně komunikace s ostatními, včetně aplikací typu Skype, ICQ. Tímto se potvrzuje i první hypotéze, tedy, že internet je nejčastěji používán jako komunikační nástroj.

Na druhé příčce se umístilo vyhledávání informací o zboží a službách. Je to logické. Pokud hledáme nějaké informace a máme-li internet k dispozici, je to nejrychlejší způsob, jak se k nim dostat. Mezi časté odpovědi se zařadilo také internetové bankovníctví, čtení on-line zpráv, novin a časopisů a také vyhledávání informací pro pracovní a školní potřeby.

Graf č. 7 - Podle čeho soudíte, že daný zdroj je důvěryhodný?

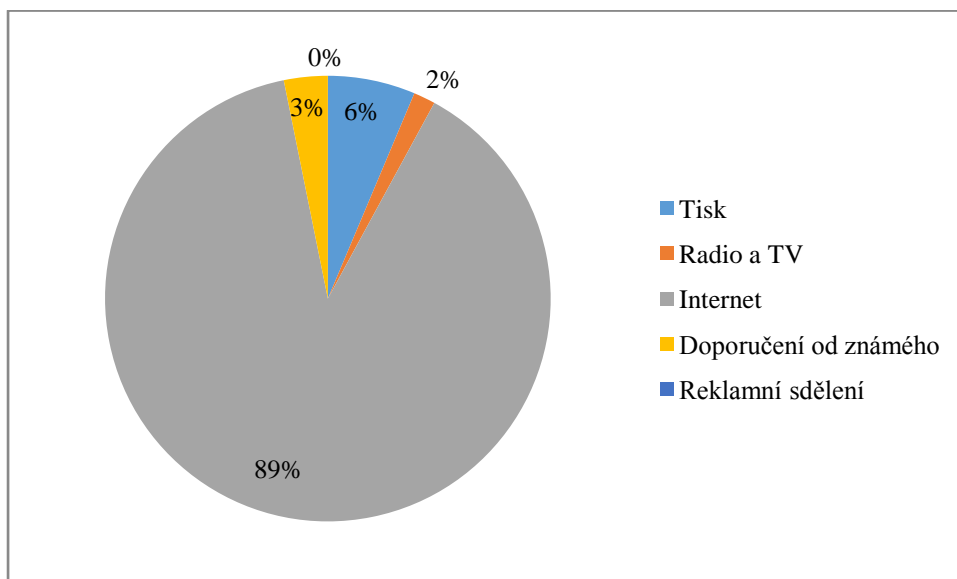
Nyní se dostáváme k tomu, jak uživatelé přistupují k informacím na internetu. Příjemným překvapením a zároveň vyvrácením druhé hypotézy je výsledek k dotazu, zda uživatelé vždy považují informace za důvěryhodné. Převážná většina - 70% - dotazovaných se přiklání k tomu, že nelze vždy považovat informace na internetu za důvěryhodné. Zajímavým zjištěním je, že ve zbylých 30%, tedy ti uživatelé, kteří vždy uveřejněným informacím na internetu věří, jsou zastoupené všechny věkové skupiny. Není tedy pravidlem, že nejvíce důvěřivý a lehce zneužitelnými jsou převážně senioři.

Pokud má uživatel pocit jistoty, že nalezená informace na internetu je důvěryhodná, pak je to většinou uvedeným autorem nebo pravidelnou aktualizací stránek. Na tuto otázku mohli oslovení napsat i jiný důvod, než měli na výběr a všechny byly pádné – ověření podle jiných stránek, podle renomé stránek, osobní zkušenost,

ověřený zdroj, podle zkušenosti ostatních lidí, podle pocitu, certifikace stránek nebo „Posoudím všeobecně informace na stránce a podle toho usoudím, jaká je pravděpodobnost, že je informace důvěryhodná. U encyklopedických informací nikdy nepředpokládám, že dostanu 100% správnou informaci.“

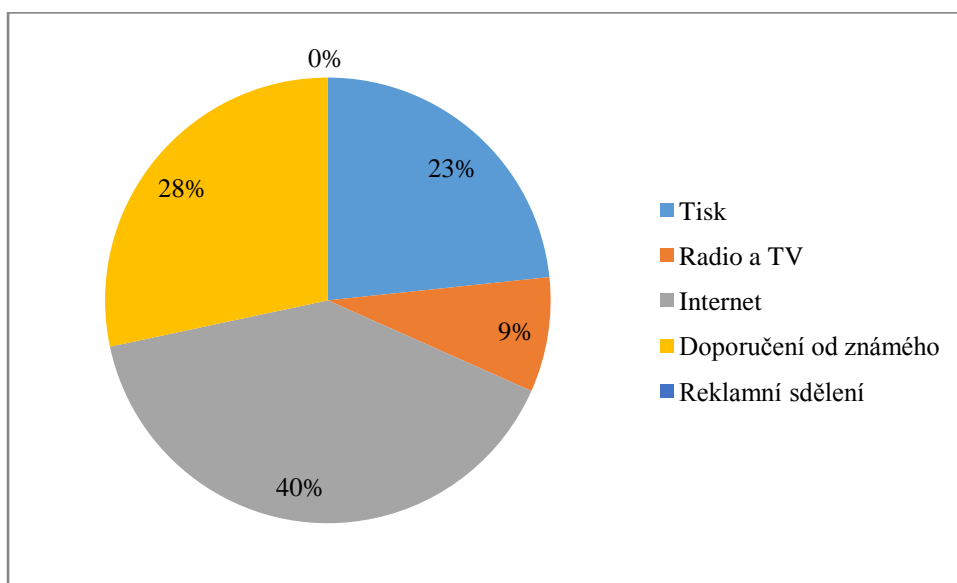
Většina, konkrétně 65% dotazovaných, si ověřuje nějakým způsobem informace z internetu. Nejčastěji pak pomocí jiných zdrojů, ať už také internetových nebo např. v tisku, v literatuře. K ověřování mimo jiné dochází telefonicky, příp. e-mailovou komunikací a také konzultací se známými.

Graf č. 8 - Jaký zdroj pro vyhledávání informací používáte nejčastěji?

Nejčastějším zdrojem pro vyhledávání informací je téměř jednoznačně internet a tímto se potvrzuje třetí hypotéza.

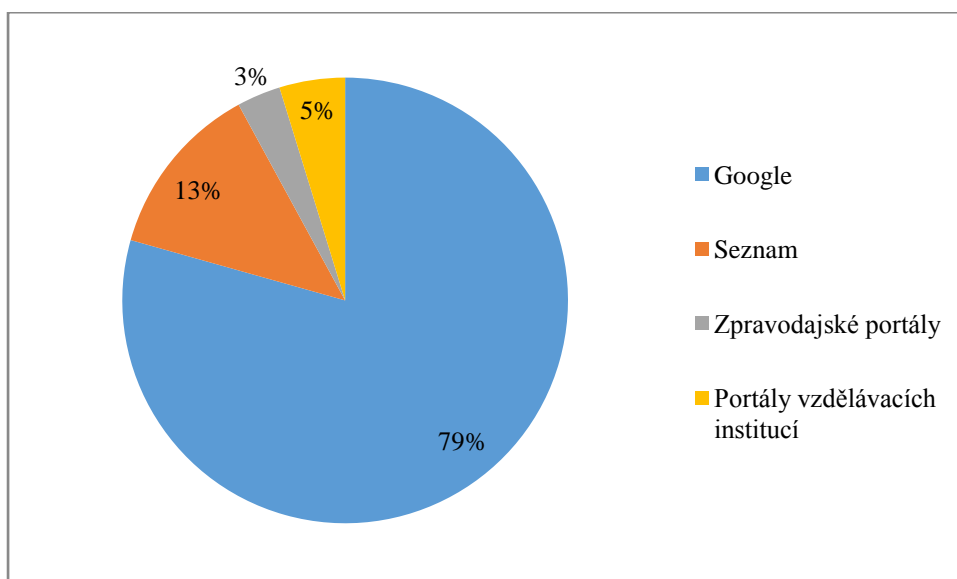
Graf č. 9 - Jaký zdroj informací považujete za nejdůvěryhodnější?

Není tomu ale tak u nejdůvěryhodnějšího zdroje, jak je vidět v grafu č. 9. Sice je internet také nejvíce zmiňovaným, ale hojně zastoupené je také doporučení od známého a tisk a odborná literatura. Tři osoby odpověděli, že pro ně není žádný zdroj důvěryhodný.

Čtvrtá hypotéza se ale nepotvrdila, z řad oslovených uživatelů většina internet považuje za důvěryhodný zdroj.

Graf č. 10 – Jaký internetový zdroj pro vyhledávání informací používáte nejčastěji?

Výzkumem se potvrdilo, že nejvíce používaným internetovým zdrojem pro vyhledávání informací je Google, volí ho téměř 80% oslovených.

Jelikož se práce také částečně zabývá poplašnými, řetězovými zprávami, neboli hoaxem, v dotazníku mu byl dán také prostor. Odpovědi týkající se znalostí termínu HOAX byly vyrovnané, 50% ví, o co jde, 50% termín nezná.

Z těch, kteří termín znají, se pak 72% s hoaxem osobně setkalo. Jako příklady uvedli dotázaní následující:

- O recyklování mléka, které lze odvodit podle chybějících čísel na obale
- V autobusech jsou na lidi nastražené infikované injekční jehly se vzkazem, že je jehla nakažena virem HIV
- Tím, že na facebooku označíš stránku „To se mi líbí“, organizace získá jeden dolar
- Unášené děti v Ikee, škodlivé zubní pasty, děti rozprodávané na orgány, halal maso v českých řetězcích
- Klíčenka s GPS navigací
- Facebook bude placený

Závěr

V úvodu byly vysvětleny informace a internet jako jednotlivé pojmy. Důležité pro tuto práci je však spojení těchto dvou slov neboli život informací na internetu. Již ve fázi charakteristiky druhů informací na internetu bylo potvrzeno, že při zjišťování určitých informací je nutné být na pozoru.

Práce by měla být určitým varováním před tím, že než plně uvěříme tomu, co se dozvíme na internetu. Průzkum sice ukázal, že většina uživatelů ví o tom, že informace získaná z internetu nemusí být vždy pravdivá, přesto internet považují převážně za důvěryhodný zdroj informací a informace si spíše neověřují.

Internet jako oceán informací nikdy nebude „čistý“ a zcela důvěryhodný, ale cílem této práce bylo uživatele na toto upozornit a najít řešení pro ověřování důvěryhodnosti. Pokud informace předáváme dál, je o to víc potřeba věnovat vyhodnocení informací čas a úsilí. Zabrání se tak nabalování a šíření nepravdivých informací. Tím spíš, když je internet nejpoužívanějším zdroje informací, až daleko za ním jsou ostatní zdroje. Tento trend bude spíš stoupat než naopak, proto je třeba dbát na hodnocení získaných a předávaných informací. Nedůvěryhodné informace na internetu sami od sebe „nerostou“, tyto informace na internet někdo u svého počítače, notebooku, tabletu či chytrého telefonu vkládá a ve většině případů neúmyslně a bez rozmyšlení.

Existují ale samozřejmě i informace, které jsou záměrně lživě prezentované a každý, kdo s internetem často pracuje, se s nimi potkal. V dnešní době, si myslím, že jsme více obezřetní a nevěříme hned všemu, zejména když jde o tzv. řetězové e-mailové zprávy. Takové zprávy jdou většinou hned do koše. Pokud ale cíleně nakupujeme zboží nebo službu, je dobré si provézt malý průzkum a ověřit, zda nabídka opravdu odpovídá popisu

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BEDNÁŘ, V. *Internetová publicistika*. 1. Vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. 216 s. ISBN 978-80-247-3452-1.
2. CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení*. 2. Vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2005. 233 s. ISBN 80-246-1037-X.
3. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. 3. Vydání. Praha: Portál, 2012. 407 s. ISBN: 978-80-262-0219-6.
4. KOPECKÝ, K. a kol. *Rizika internetové komunikace v teorii a v praxi*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 188 s. ISBN: 978-80-244-3571-8.
5. MAYER-SCHÖNBERGER, V., CUKIER, K. *Big Data*. Brno: ComputerPress, 2014. 256 s. ISBN: 978-80-251-4119-9.
6. Kol., *Hybatelé dějin*. 1. vydání. Praha: Mladá fronta a.s., 2007. 304 s. ISBN: 978-80-204-1673-5.
7. Kol., *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích*. 1. vydání. Praha: Ottovo nakladatelství, s.r.o., 2003. 1487 s. ISBN: 80-7181-959-X.
8. PETROWSKI, T. *Bezpečí na internetu pro všechny*. Praha: Pavel Dobrovoský – BETA, 2014. 248 s. ISBN: 978-80-7424-066-9.
9. PROCHÁZKA, D. *Hledáme na internetu*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, 2007. 88 s. ISBN: 978-80-247-1471-4.
10. PROCHÁZKA, D. *První kroky s internetem*. 3. vydání. Praha: Grada Publishing, 2010. 112 s. ISBN: 978-80-247-3255-8.
11. ROUBAL, P. *Informatika a výpočetní technika pro střední školy*. 1. vydání. Brno: CP Books, 2005. 104 s. ISBN: 80-251-0761-2.
12. SKLENÁK, V. *Data, informace, znalosti a Internet*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. 507 s. ISBN: 80-7179-409-0.

Elektronické zdroje

1. ALLEGRI, R. *Matka Tereza stručný životopis* [online]. Praha: Vira.cz, [cit. 2015-02-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.vira.cz/Texty/Knihovna/Matka-Tereza-strucny-zivotopis.html>>.
2. BOLDIŠ, P. *Jak oddělit zrno od plev: Ověřování informací v prostředí internetu* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2003 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z WWW: <http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf>.
3. BOUKALOVÁ, Z. *Recenze hotelů Alanya – Turecko* [online]. 2014 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z WWW: <http://recenze-hotelu.invia.cz/?nl_country_id=31&nl_locality_id=224&nd_hotel_stars_from=-1&nl_hotel_id=-1&s_fulltext=foto&submit=1#review223844>.
4. CELBOVÁ, L. *Informační zdroj*. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW <http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000887&local_base=KTD>.
5. *Český internet 2012 v číslech – infografika SPIR* [online]. Praha: NetMonitor, 2012 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.spir.cz/cesky-internet-2012-v-cislech-infografika-spir>>.
6. ČTK [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.ctk.cz/>>
7. DOHNAL, M. *Kvák! Slavné novinářské kachny* [online]. Praha: Deník.cz, 2012 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z WWW: <http://www.denik.cz/ze_sveta/tsunami-hnusu-bbc-nema-na-vyroci-pomysleni-20121113.html>.
8. *Důrazná výzva sdělovacím prostředkům* [online]. Zlín: Oddělení tisku a prevence Krajského ředitelství policie Zlínského kraje, 2015 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-durazna-vyzva-sdelovacim-prostredkum.aspx>>.
9. *Google začne cenzurovat sexuální obsah na internetu* [online]. 2015 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z WWW: <<http://androidmarket.cz/ruzne/google-zacne-cenzurovat-sexualni-obsah-na-bloggeru/>>.
10. *Historie internetu* [online]. Praha: CZ.NIC, 2012-2014 [cit. 2014-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.jaknainternet.cz/page/1205/historie-internetu/>>.

11. *Hotel Krizantem* [online]. Praha: Invia.cz, [cit. 2015-03-29]. Dostupné z WWW: <<http://hotel.invia.cz/turecko/alanya/krizantem/#>>.
12. *Informační technika a hodnocení informací* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2006 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js07/informace/materialy/pages/etika_opora.pdf>.
13. *Informační technologie v domácnostech a mezi jednotlivci* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2015-01-25]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/domacnosti_a_jednotlivci>.
14. JONÁK, Z. *Informace*. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000456&local_base=KTD>.
15. JONÁK, Z. *Informační věda*. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000472&local_base=KTD>.
16. KUČEROVÁ, H. *Definice informace. Data-informace-znalosti* [online]. Praha: VOŠ informačních služeb, 2013 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://web.sks.cz/users/ku/ZIZ/inform1.htm>>.
17. KUČEROVÁ, H. *Význam informace, atributy informace, klasifikace druhů informací* [online]. Praha: VOŠ informačních služeb, 2010 [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <<http://web.sks.cz/users/ku/ZIZ/inform1.htm>>.
18. LHOTKA, L. *Gigabitová síť CESNET2* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., 2001 [cit. 2015-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/gigabitova-sit-cesnet2/>>
19. MOHELNÍKOVÁ, B. *Kvalita informace* [online]. 2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z WWW: <http://wiki.knihovna.cz/index.php/Kvalita_informace#Hodnocen.C3.AD_informac.C3.AD>.
20. *Mother Tereza Prize Presentation* [online]. 2012 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z WWW: <http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1979/teresa-prize-present.html>.

21. *Můžeme věřit internetu?* [online]. Praha: CZ.NIC, 2012-2014 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.jaknainternet.cz/page/1199/muzeme-verit-internetu/>>.
22. *Recyklace mléka – realita nebo fáma?* [online]. 2011 [cit. 2015-01-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.emimino.cz/diskuse/je-to-realita-nebo-jen-fama-81935/>>.
23. *Recyklované mléko* [online]. 2013 [cit. 2015-01-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.hoax.cz/hoax/recyklovane-mleko/>>.
24. *Správa a řízení internetu* [online]. Praha: CZ.NIC, 2012-2014 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.jaknainternet.cz/page/1703/sprava-a-rizeni-internetu/>>.
25. ŠTĚRBA, M., BIBEN, M., KRATOCHVÍL, L. *Střelec zabil v hospodě v Uherském Brodě osm lidí, mrtvý je také on* [online]. 2015 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z WWW: <http://zlin.idnes.cz/strelba-v-hospode-v-uherskem-brode-d5o-/zlin-zpravy.aspx?c=A150224_135231_zlin-zpravy_ras>.
26. VÍTŮ, M. *Hodnocení důvěryhodnosti informací – úloha informačních pracovníků?* [online]. Praha: Univerzita Karlova - Ústav informačních studií a knihovnictví, 2005 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z WWW: <http://is.vsfs.cz/el/6410/leto2010/EQ_N_DSe/um/2061471/Duveryhodnost_informaci_1.txt>.
27. WOLF, K. *Oblíbenost internetového zpravodajství* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., 2008 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/oblíbenost-internetoveho-zpravodajstvi/>>.
28. *Závislost na internetu* [online]. Praha: CZ.NIC, 2012-2014 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.jaknainternet.cz/page/1700/zavislost-na-internetu/>>.

Seznam tabulek a grafů

Graf 1: Činnosti prováděné pomocí internetu v ČR (r. 2010)

Graf č. 2 – Věk

Graf č. 3 – Jaké je vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

Graf č. 4 – Do jaké skupiny z hlediska ekonomické aktivity se řadíte?

Graf č. 5 – Kolik času denně strávíte na internetu?

Graf č. 6 - Na co nejčastěji používáte internet?

Graf č. 7 - Podle čeho soudíte, že daný zdroj je důvěryhodný?

Graf č. 8 - Jaký zdroj pro vyhledávání informací používáte nejčastěji?

Graf č. 9 - Jaký zdroj informací považujete za nejdůvěryhodnější?

Graf č. 10 – Jaký internetový zdroj pro vyhledávání informací používáte nejčastěji?

Přílohy

Příloha 1 – Foto – hotel Krizanetm

Oficiální foto na webu společnosti Invia.cz⁵²

⁵² *Hotel Krizanetm* [online]. Praha: Invia.cz, [cit. 2015-03-29]. Dostupné z WWW: <<http://hotel.invia.cz/turecko/alanya/krizanetm/#>>.

Foto od zákazníka⁵³

⁵³ BOUKALOVÁ, Z. *Recenze hotelů Alanya – Turecko* [online]. 2014 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z WWW: http://recenze-hotelu.invia.cz/?nl_country_id=31&nl_locality_id=224&nd_hotel_stars_from=-1&nl_hotel_id=-1&s_fulltext=foto&submit=1#review223844.

Příloha č. 2 - Dotazník

Pohlaví

- Žena
- Muž

Věk

- 16 - 24 let
- 25 - 34 let
- 35 - 44 let
- 45 - 54 let
- 55 - 64 let
- 65 let a více

Jaké je vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

- Základní
- Středoškolské bez maturity
- Středoškolské s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

Do jaké skupiny z hlediska ekonomické aktivity se řadíte?

- Zaměstnanec
- Podnikatel, OSVČ
- Student
- Nezaměstnaný
- Na rodičovské dovolené
- V důchodu

Kolik času denně strávíte na internetu?

- Méně než 1 hodinu
- 1 - 3 hodiny
- 3 - 6 hodin
- 6 - 9 hodin
- 9 a více hodin

Na co nejčastěji používáte internet?

- Posílání a přijímání e-mailů, příp. používání jiných komunikačních programů (ICQ, Skype)
- Vyhledávání informací o zboží a službách

- Vyhledávání informací pro pracovní či školní potřeby
- Vyhledávání informací o cestování, ubytování
- Čtení on-line zpráv, novin a časopisů
- Stahování počítačových programů
- Poslech rádia, hudebních kanálů, sledování on-line přenosů, videí
- Nakupování zboží
- Internetové bankovníctví
- Jiné:

Pokud vyhledáváte na internetu určité informace, považujete je vždy za důvěryhodné?

- Ano
- Ne

Podle čeho soudíte, že daný zdroj je důvěryhodný?

- Podle domény (*.com; *.cz atp.)
- Pravidelná aktualizace stránek
- Podle vzhledu, designu, úpravy
- Podle toho, že je uvedený autor
- Jiné:

Ověřujete si někdy informace získané na internetu?

- Ano
- Ne

Pokud si ověřujete informace, jakým způsobem?

Znáte termín HOAX?

- Ano
- Ne

Pokud znáte HOAX, setkal/a jste se někdy s takovou informací?

- Ano
- Ne

S jakou informací typu HOAX jste se setkal/a?

Jaký zdroj pro vyhledávání informací používáte nejčastěji?

- Tisk
- Radio a TV
- Internet
- Doporučení od známého
- Reklamní sdělení
- Jiné:

Jaký zdroj informací považujete za nejdůvěryhodnější?

- Tisk
- Radio a TV
- Internet
- Doporučení od známého
- Reklamní sdělení
- Jiné:

Jaký internetový zdroj pro vyhledávání informací používáte nejčastěji?

- Google
- Seznam
- Zpravodajské portály
- Portály vzdělávacích institucí
- Placené internetové zdroje
- Jiné: